

Aan College van Burgemeester en Wethouders en leden Gemeenteraad Goirle
Betreft Advies bestaanszekerheid
Datum 11 april 2023

Inleiding

Voor steeds meer inwoners staat hun bestaanszekerheid onder druk. Dat geldt zeker voor kwetsbare groepen. Wij onderschrijven van harte de oproep van de VNG om te stoppen met ‘plakmaatregelen’ en te kiezen voor structurele oplossingen van het armoedeprobleem, zoals door het verhogen van het minimumloon. Maar voor dit moment, menen wij toch dat de gemeente vooral meer en ook anders kan doen dan tot nu toe gebeurt. Op grond van informatie van de Landelijke Koepel Sociale Adviesraden en na overleg met een aantal maatschappelijke organisaties uit Goirle, adviseren wij u in dit ongevraagde advies over wat u zou kunnen en naar onze mening zou moeten doen om de bestaanszekerheid van grote groepen Goirle- en Rielenaren te verbeteren.

Overwegingen

Onderstaande adviezen baseerden wij op de volgende overwegingen:

- Vertrouwen als uitgangspunt
Decennialang stond sociale zekerheid in het teken van fors bezuinigen. Ook de Participatiewet liet haar sporen na. Er ontstond een negatief beeld van de berekenende burger dat de waardigheid van met name kwetsbaardere inwoners op het spel zette en de afstand tot de overheid vergrootte. Wij menen dat in het contact met inwoners die een beroep doen op een sociale voorziening, vertrouwen op één moet staan.
- Integrale benadering
Achter veel problemen, zoals in de relationele sfeer of opvoeding, gaan vaak (ook) financiële problemen schuil. Het is niet mogelijk aan de oplossingen te werken zonder de bestaansonzekerheid aan te pakken. Alertheid hierop en een integrale benadering moeten steeds het uitgangspunt zijn.
- Zelfredzaamheid of samen sterker?
De gemeente gaat uit van zelfredzaamheid. Dat is opmerkelijk voor een gemeente die het juist toejuicht als inwoners zich verenigen om samen sterker te staan. Dan is het zaak om dit uitgangspunt, zeker in het huidige tijdsgewricht, in te ruilen voor de beter passende en inspirerende variant.
- Preventie
De huidige aanpak richt zich vooral op helpen en ondersteunen en te weinig op voorkomen. Preventief in gesprek gaan zoals met mensen met schuld, vindt nog steeds onvoldoende plaats. Ook stellen wij vast dat meer samenwerken mogelijk is met instanties die wel al vroegtijdig signalen van armoede en schuld oppikken. Dit geeft de gemeente eerder de mogelijkheid de bestaanszekerheid veilig te stellen, een grondrecht van elke inwoner.

- Kwetsbare inwoners in beeld
 Het is noodzakelijk dat de gemeente de kwetsbare inwoners bereikt en dat blijkt lang niet altijd het geval te zijn. Problemen zijn er met name bij het bereiken van werkende armen en dan in het bijzonder alleenstaande ouders, statushouders, ouderen en 18+ers.
 Wij constateren bijvoorbeeld dat 18+ers onvoldoende voorbereid worden op de nieuwe situatie van volwassenheid en eigen verantwoordelijkheid met bijbehorende regelingen. Met betrekking tot statushouders blijkt dat zij in de ondersteuning te vroeg worden losgelaten, waardoor zij zich in het diepe gegooid voelen en niet weten welke wegen te bewandelen of wie in te schakelen. De mensen die direct contact hebben met deze kwetsbaren, ervaren frustratie en ergernis over het voorgaande.
 Daarnaast deelt de PRG met de belangenorganisaties de zorg dat inwoners met financiële problemen op dit moment geen of onvoldoende hulp krijgen of zoeken. Soms is er bij deze groepen ook vrees voor negatieve beeldvorming en etiketten als arm zijn of eenzaam zijn. Dit zorgt ervoor dat er wordt afgehaakt en de inwoner niet krijgt wat nodig is. De PRG kan geen helder beeld krijgen van hoe en in welke mate de gemeente zich actief en vasthoudend richt op het vinden en helpen van benoemde groepen. De PRG schrikt van bovenstaande signalen en is daar bezorgd over.
- Prettige klantreis of frustrerend doolhof?
 De gemeente heeft een klantreis beschreven volgens welke ze de hulpvraag van inwoners behandelt. Wij constateren dat de inwoner tijdens deze klantreis veelal verdwaalt in een wirwar aan regelingen en procedures. Er zijn daarbij tal van drempelverhogende factoren, zoals wetten, ingewikkelde formulieren, taalgebruik, privacy en openbare ruimtes van het Dorpsteam waaronder de bibliotheek en Guldenakker, de noodzaak van DigiD. Door deze problemen worden de bestaande regelingen onvoldoende benut. Het is essentieel dat de inwoner voelt en ervaart dat de gemeente met hem meedenkt en mee handelt, simpelweg omdat niet elke inwoner in kwestie beschikt over een toereikend sociaal netwerk. Mede hierdoor blijven groepen inwoners onder de radar. Dit vraagt om meer (ervaring) kennis, inzicht en focus.

De kern van ons advies

Om een einde te kunnen maken aan bestaansonzekerheid is inkomen vanzelfsprekend een voorwaarde. Maar armoedebestrijding vraagt daarnaast ook en vooral om een brede en integrale aanpak. Daarbij moet sterker en actief ingezet worden op voorkomen van armoede en niet op repareren achteraf.

Concreet stellen wij voor:

Adviezen

1. Vervang zelfredzaamheid door samenredzaamheid als uitgangspunt

Omarm een positief mensbeeld. Bejegen betrokken inwoners van mens tot mens en op basis van vertrouwen, gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Zo ontstaan meer kansen om in verbinding te komen met elkaar, iets voor elkaar te betekenen, mee te denken, te doen en wellicht mee te beslissen. Deze wijze van samenwerken past beter bij het motto van de gemeente, werkt oplossingsgerichter en komt meer tegemoet aan het verkleinen van verschillen en de afstand van de burger tot de lokale overheid.

2. Maximaliseer gemeentelijke mogelijkheden bij minimabeleid

Investeer consequent in schuldsanering, ondersteun de financiële organisatie van het huishouden en zet daarbij in op handelen en doen. Maak daarbij gebruik van succesvolle voorbeelden bij andere gemeentes, zoals bijvoorbeeld het hanteren van een 130% grens bij het toekennen van de energietoeslag in Tilburg en maak maximaal gebruik van bestaande noodfondsen.

3. Maak werk van vroegtijdig signaleren

Maak op dit terrein meer gebruik van de kennis en ervaring van experts bij de verschillende belangenorganisaties zoals Stichting Leergeld, de KBO-Goirle, Seniorenbelang Riel, de Formulierenbrigade en organisaties zoals de voedselbank en sportverenigingen.

Voer ook keukentafelgesprekken met cliënten van Werk en inkomen (Participatiewet). Zorg dat helder is dat dit gaat om zorg, ondersteuning en niet om controle, onderzoek allereerst wat het onderliggende probleem is.

Formaliseer de gesprekken met vroegsignaleerders, zoals bijvoorbeeld huisartsen en scholen. Versterk het gesprek met huisartsen over Positieve Gezondheid.

4. Focus om te beginnen extra op kwetsbare groepen

De kwetsbare groepen in de samenleving lopen meer risico op armoede en schulden: alleenstaande vrouwen met kinderen (met name) met een niet-westerse achtergrond, inwoners met een praktische opleiding, kleine zzp'ers en ouderen met klein pensioen. Daar is de eerste winst te halen.

5. Versterk de gemeentelijke regie

Laat zien, dat de gemeente verantwoordelijk is en de regie heeft: zij is verantwoordelijk voor de opdracht én de kwaliteit van de uitvoering. Het Dorpsteam heeft als opdrachtnemer een belangrijke uitvoerende rol. Maak die rolverdeling goed duidelijk en evalueer periodiek de wijze, waarop het Dorpsteam functioneert: zijn de professionals deskundig en wordt er voldoende geïnvesteerd in training en bijscholing. Verduidelijk de rolverdeling tussen Dorpsteam en gemeente op het gebied van schuldhulp.

Zorg voor een goed functionerend (mantelzorg) platform m.b.v. het Dorpsteam.

Maak duidelijk, dat het Dorpsteam er is om vrijwilligers (WOS, Stichting Leergeld, KBO, Voedselbank en dergelijke) en mantelzorgers te ondersteunen.

6. Benut het maatschappelijke veld als klankbord en gesprekspartner

Koester, waardeer en investeer in het maatschappelijke middenveld als brugfunctie tussen gemeente en de inwoners in kwestie. Indien gedacht en gewerkt wordt in ketens zullen onze inwoners ook minder verdwalen tijdens hun klantreis.

Ontwikkel verder beleid in samenspraak met ervaringsdeskundigen van Stichting Leergeld, formulieren brigade, voedselbank, vluchtelingenwerk, diaconie en fondsen. Hiermee brengen wij ook de menselijke maat terug en het vertrouwen in de gemeente.

7. Kies voor een sluitende ketenaanpak

Denk en werk samen in ketens. Onderken dat maatschappelijke organisaties gezien hun kracht en macht onontbeerlijk zijn in de zoektocht naar potentiële nieuwe arme inwoners.

Ondersteun mensen bij het vinden van hun weg in het systeem van deze ketens.

Maak afspraken tussen formele en informele zorg.

Ga samenwerking aan met werkgevers en winkeliersvereniging. Sluit met hen contracten.

Zet Onafhankelijke Cliënt Ondersteuners ook in bij cliënten die vallen onder de Participatiewet. Zij kunnen zo ook armoede en schulden opsporen.

Laat zien dat de zorg voor kwetsbare burgers gaat boven de bepalingen van de AVG: zoek de grenzen op.

8. Maak regelgeving leesbaar, inzichtelijk en overzichtelijk

Pas bestaande regelgeving toe, maar herdefinieer het begrip maatwerk.

Toon hier ambitie om bureaucratische barrières te slechten, zonder de regels te overtreden. Blijf inzetten op het vereenvoudigen van regels en op de toegang tot voorzieningen.

Pas de hardheidsclausule toe maar onderzoek dan wel of door het gelijktijdig aanvragen van toeslagen, de aanvraag misschien wel binnen het toetsinkomen valt.

9. Communiceer slim, simpel en eenvoudig

Laat zien, dat je begrijpt dat armoede leidt tot stress, frustratie, verdriet en angst en laat dat zien in houding en communicatie. Wees alert op taalgebruik dat als dreigend kan worden ervaren. Toon begrip voor de situatie waarin inwoners zitten en ga samen op zoek naar de oplossing, ook al is dat soms complex. Zorg voor een vaste contactpersoon per cliënt/gezin, voorkom daarmee dat iemand een emotioneel verhaal steeds moet herhalen.

Verbeter de toegankelijkheid, volledigheid en doelmatigheid van de gemeentelijke website op dit onderdeel. Oriënteer op een betere inzet van Sociale Media. Breng ook hier bijzondere (bijstand)regelingen onder de aandacht.

Stuur post op maandag of dinsdag. Stress en emoties stapelen zich daardoor minder hoog op. De cliënt kan dan direct contact opnemen.

Voorkom dat een cliënt met een onbekend nummer moet bellen.

10. Stel een vast aanspreekpunt aan voor de intermediairs

Intermediairs van onder meer Stichting Leergeld, de formulierenbrigade, WOS en Onafhankelijke Cliënt Ondersteuners zijn geholpen met een vast aanspreekpunt.

Iemand die goed op de hoogte is en aan iedereen dezelfde informatie geeft.

De Participatieraad Goirle is benieuwd naar uw reactie.

Uiteraard zijn wij bereid om onze adviezen toe te lichten en dragen wij graag bij aan een vervolg.

Met vriendelijke groet,

Yvonne Kruize,
Secretaris Participatieraad Goirle